Remiss - SOU 2026:32 Att säga ja! Kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner

Svar på remiss till Klimat- och näringslivsdepartementet

Remitterande myndighets diarienummer: KN2026/01343

Yttrande

Sammanfattning

Nordmalings kommun har bjudits in att svara på remiss av delbetänkandet *Att säga ja! Kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner* (SOU 2026:32). Utredningen analyserar de ekonomiska, organisatoriska och samhälleliga utmaningarna som kommuner möter vid större företagsetableringar och expansioner. Mot denna bakgrund presenterar utredningen olika förslag som syftar till att minska kommunernas risker och förbättra deras förutsättningar att ta emot större etableringar och expansioner.

Nordmalings kommun delar i allt väsentligt utredningens problembild. Utredningen beskriver på ett gediget och nyanserat sätt svenska kommuners skilda förutsättningar att ta emot företagsetableringar och expansioner, inklusive många av de utmaningar som särskilt mindre kommuner möter.

Kommunen instämmer i bedömningen att kommuner ofta behöver ta betydande ekonomiska och organisatoriska risker innan nyttorna av en etablering kan realiseras och välkomnar därför flera av utredningens förslag. Vår bedömning är att förslagen är relevanta och väl förankrade i dagens förutsättningar. Samtidigt vill kommunen framhålla följande:

- De särskilda förutsättningarna för små kommuner behöver ges större tyngd, inte minst avseende organisatorisk kapacitet, specialistkompetens och genomförandeförmåga.
- De föreslagna ekonomiska stöden är positiva men bedöms som otillräckliga för att fullt ut möta de kostnader och risker som även mindre etableringar kan medföra för mindre kommuner.
- Kriterierna för vilka etableringar som ska betraktas som särskilt viktiga behöver tydliggöras. Det behöver också framgå hur olika

samhällsmål vägas mot varandra och hur eventuella målkonflikter ska hanteras.

- Kommunernas varierande möjligheter att påverka etableringar beroende på markägarförhållanden bör uppmärksammas ytterligare.
- Långsiktig stabilitet och hållbara förutsättningar för kompetens- och bostadsförsörjning är avgörande för att etableringar ska bidra till varaktig utveckling.

Mot denna bakgrund tillstyrker Nordmalings kommun huvuddelen av utredningens förslag, men anser att de särskilda utmaningar som små kommuner möter behöver beaktas ytterligare i det fortsatta arbetet.

Nordmalings kommuns synpunkter på utredningens förslag

Särskilda förutsättningar för små kommuner
Nordmalings kommun delar utredningens bedömning att kommunernas förutsättningar att hantera etableringar varierar. För kommuner med färre än 10 000 invånare är kapacitetsfrågan ofta lika viktig som den ekonomiska. Begränsade resurser inom samhällsbyggnad, näringslivsutveckling och kommunal förvaltning i stort kan innebära att även relativt små etableringar ställer stora krav på organisationen. Nordmaling anser därför att staten bör överväga kompletterande stödformer i syfte att stärka små kommuners genomförandeförmåga och tillgång till specialistkompetens.

Markägande, rådighet och kommunalt ansvar
Nordmalings kommun instämmer i utredningens beskrivning av den obalans som kan finnas mellan kommuners ansvar och de risker som följer med en etablering. Kommunen vill framhålla att möjligheterna att aktivt styra och underlätta etableringar varierar beroende på lokala förutsättningar och omfattningen av det kommunala markinnehavet. När etableringar sker på privatägd mark blir kommunens rådighet mer begränsad, samtidigt som behovet av planering, infrastruktur, samhällsservice och myndighetsutövning består. Detta kan förstärka obalansen mellan ansvar, risk och faktisk rådighet som utredningen beskriver, särskilt i mindre kommuner.

Ekonomiska stöd och riskdelning
Kommunen tillstyrker förslagen om riktade stöd för att avlasta kommuner ekonomiskt men bedömer att den föreslagna omfattningen är begränsad jämfört med de kostnader som kan uppstå även vid mindre etableringar. För mindre kommuner innebär även relativt begränsade investeringar en betydande ekonomisk belastning. Kommunen bedömer därför att såväl incitamentspengen som den föreslagna tillväxtpotten behöver förstärkas för att få avsedd effekt.

Definition och prioritering av nationellt viktiga etableringar
Nordmalings kommun delar utredningens uppfattning att vissa etableringar kan ha särskild betydelse för svensk ekonomi, konkurrenskraft och den gröna omställningen. Kommunen efterlyser dock en tydligare beskrivning av hur sådana etableringar ska definieras och prioriteras, hur olika samhällsmål ska vägas mot varandra samt hur eventuella målkonflikter ska hanteras. Exempelvis kan vissa investeringar bidra till ekonomisk utveckling och teknisk konkurrenskraft samtidigt som de väcker frågor kopplade till energianvändning, resursförbrukning, långsiktig hållbarhet eller andra samhällsmål.

Kompetensförsörjning och inflyttning
Nordmalings kommun instämmer i utredningens bedömning att kompetensförsörjningen är avgörande för etableringars framgång. Samtidigt vill kommunen understryka att människors beslut att flytta, etablera sig eller stanna kvar inte enbart påverkas av ekonomiska incitament. Långsiktig stabilitet, fungerande bostadsmarknad, familjesituation och framtidstro är minst lika viktiga faktorer.
Erfarenheter från senare års industrietableringar visar dessutom att riskerna inte enbart är ekonomiska. Om en investering inte utvecklas som förväntat kan konsekvenserna bli omfattande både för kommunens ekonomi, attraktivitet och utvecklingsmöjligheter. Kommuner som aktivt arbetar för att attrahera arbetskraft och nya invånare får samtidigt ett ansvar gentemot de människor som väljer att ta språnget och flytta till en ort.
För att bibehålla attraktivitet och erhållen kompetens är det därför viktigt att de samhälleliga spelreglerna upplevs som långsiktiga, tillförlitliga och förutsägbara av befintliga och potentiella invånare. Detta gäller såväl internationell arbetskraft som personer som överväger att flytta inom Sverige.

Norra Sveriges förutsättningar
Nordmalings kommun välkomnar särskilt de resonemang som förs kring bostadsförsörjningens betydelse för omställning och tillväxt. Referenserna till Peter Larssons rapport (2024) *Rapport från ett skeende – Om bostäders betydelse för klimatomställning och återindustrialisering* bidrar till en nyanserad förståelse av de historiska erfarenheter, attityder och strukturella förutsättningar som påverkar utvecklingen här i norra Sverige.

Avslutande ställningstagande
Nordmalings kommun tillstyrker huvuddelen av utredningens förslag och delar i allt väsentligt den problembild som beskrivs. Samtidigt bedömer kommunen att de särskilda utmaningar som små kommuner möter, framför allt avseende riskdelning, organisatorisk kapacitet och långsiktiga ekonomiska resurser behöver få större utrymme i det fortsatta arbetet.

Paula Quinones
Näringslivsutvecklare

Postadress
914 81 Nordmaling

Besöksadress
Kungsvägen 41

Telefon
0930-140 00

Fax
0930-104 90

www.nordmaling.se

E-post kommun@nordmaling.se